

PROJEKTPLAN

GNISTRUM 2011-2013

Testning av förändringsstödjande åtgärder i Jakobstadsregionen

1. Projektbeskrivning för utvecklingsprojektet Gnistrum 2011-2013

1.1 Regional bakgrund, behov och målgrupper

Många företag och offentliga organisationer i Jakobstadsregionen är i ett brytningsskede där vilja och kunskap att förändras kommer att vara i nyckelrollen vad gäller organisationens utvecklingsmöjligheter och till och med överlevnad. Många organisationer i regionen har inte intresse och/eller resurser att på ett systematiskt sätt se över sin verksamhet och utveckla den. Innovationer och utveckling av verksamheten ter sig diffus för små och medelstora organisationer och verktygen för detta är invecklade och teoretiska.

Det grundläggande behovet som ligger som bas för projektet Gnistrums existens är att skapa bättre möjligheter och större vilja till förändring och förnyelse i regionen. Bakgrunden till ändringsbehovet ligger i den industriella prägeln i regionen och dess sårbarhet inför strukturella omvandlingar och ekonomiska svackor som i sin tur leder till arbetslöshet. I kombination med ett begränsat utbud av utbildning på tredje stadiet och en ojämn nivå och utbredning av forsknings- och utvecklingsmekanismerna i Jakobstadsregionen är behovet stort att väcka intresse för nya tanke sätt och samarbete. All verksamhet som stöder förändringsbenägenhet, öppenhet för nytt, kreativitet, kunskapsstillförsel inom företagssektorn, den offentliga sektorn samt bland privatpersoner och föreningar är viktiga. Avsikten är att inte direkt stöda idéer och innovationer utan att utveckla förmågan och benägenheten till innovativt beteende. Det här leder i sin tur till uppkomsten av idéer som kan förnya och utveckla befintlig verksamhet eller skapa ny affärsverksamhet i regionen.

Enligt ett sätt att se på utvecklingsfrågan leder kreativitet till innovativt tänkande som i sin tur leder till ständig förnyelse av verksamheten. Å andra sidan är kreativitet och innovationer en absolut förutsättning för förnyelse av verksamhet, förnyelse sker inte per automatik. Utmaningar uppstår då det inte finns förståelse för behovet av förnyelse eller för de verktyg som behövs vid skapande av nytt. För att användningsgraden av nyskapande verktyg skall öka måste inställningen och förståelsen för förändring och tvärfunktionellt samarbete bli mer öppen inom affärs-, organisations- och nätverkskulturen tvärfunktionellt. Parallellt med skapandet av verksamhet som främjar nyskapande utvecklas därför också i projektet förutsättningarna för kreativ affärs- och organisationskultur i regionen.

Behovet att stöda förändringsbenägenhet hos företag, organisationer och regionen uttrycks i Jakobstadsregionens strategi och Jakobstadsregionens kohesions- och konkurrenskraftsprogram KOKO.

1.2 Allmän bakgrund

Innovationsverksamhet har traditionellt uppstått ur universitetssammanhang och ansetts vara bundet till teknologi och forskning. Ett synligt exempel på det här i Finland, Aalto universitetet, har även tagit med kreativa aspekter i sina innovationshelheter. Det här exemplet företräder ändå ett STI (Science, technology, innovation) perspektiv och är inte tillämpligt eller lämpligt för regioner som varken har universitetsutbildning, forskning, storindustri, klusterbildningar eller teknolog centra i

tillräcklig skala och kombination. Alternativ till det här universitetscentrerade perspektivet har dock allt mer börjat diskuteras.

Ett alternativ till STI är ett innovationsperspektiv baserat på det praktiska, beskrivet av bl.a. professor Vesa Harmaakorpi som DUI (Doing-using-interacting). Jakobstadsregionens förutsättningar, begränsningar och behov stämmer överens med DUI-kategorin 2b. DUI 2b kännetecknas av behovet att utveckla innovationskompetensen och att bryta silon samt avlägsna proppar som ett led i detta. Det sociala kapitalet spelar en stor roll i nyskapande verksamhet i områden som Jakobstadsregionen, enligt DUI 2b. Centrala innovationstyper för vår region är, enligt perspektivet ifråga, organisatoriska, sociala och tjänsteinnovationer. Innovationsmetoder som passar Jakobstadsregionen är baserade på problemlösning i motsats till t.ex. vetenskapligt baserade metoder i STI. DUI 2b stämmer också överens med Jakobstadsregionens utbildningsstruktur baserat på främst yrkeshögskolor, andra stadiets utbildning och vuxenutbildningsorganisationer. DUI 2b beskriver således realiteterna, begränsningarna och möjligheterna i Jakobstadsregionerna ur ett teoretiskt ramverk. Forskningen är i linje med de behov som uppmärksammas i företags- och regionutvecklingsvardagen i Jakobstadsregionen samt i program och strategier som strävar att förändra detta.

1.3 Utgångsläge

Projektet Konceptering av Jakobstadsregionens Gnistrum (1.7.2010-30.4.2011) har banat vägen för uppbyggandet av en regional innovationsverksamhet genom utredning, nätverksbildning, kompetenshöjande verksamhet och diskussion. Genom att utreda de regionala realiteterna för dylik verksamhet och analysera och jämföra olika innovationsmodeller har en bild av en möjlig verksamhetskomposition som stöder nyskapande i Jakobstadsregionen vuxit fram.

Innovationsträningen som ordnats inom projektet har varit källa till inspiration både vad gäller jämförelse av innovationsmetoder och samarbetsformer kring regionala innovationsfrågor. Inom innovationsträningen har deltagarna bidragit med kunskap om existerande och framtida utvecklingsbehov ur sina respektive perspektiv, branscher och organisationer. Gruppen utgör också grunden för ett engagerat nätverk kring utvecklingen av innovationsfrågor i Jakobstadsregionen. I och med att kunskapsnivån kring innovationsfrågor har höjts också hos andra än Concordias personal genom projektet kan dessa resurser utnyttjas i olika skeden och på olika nivåer inom den kommande förändringsfrämjande verksamheten.

2 Målsättning

2.1. Innovationsstödande verksamhet

Målet är att etablera en verksamhet som stöder företag, organisationer och individer i nyskapande utveckling. Innovationsrikedom behövs på många områden, t.ex. vid utveckling av arbetssätt, organisationer, produkter, processer, samarbeten, nätverk o.s.v. En positiv utveckling av de här momenten och många fler skapar lönsamhet, effektivitet, välmående, nya arbetsplatser och resulterar slutligen i en starkare och mer självsäker region. De blivande tjänsterna bör vara flexibla så till vida att de kan tillämpas på så väl olika utvecklingsfrågor som olika målgrupper.

Tjänsterna är av hög kvalitet och är föregångare inom sitt område. Tjänsterna utmärks av en kombination av hög kunskapsnivå inom innovationsmetoder och tillämpning av dessa samt av ett fungerande och engagerat nätverk av regionala och nationella innovationsaktörer. Tjänsterna svarar på verkliga förändringsbehov som finns hos målgrupperna i regionen.

Tjänsterna är konkreta och strukturerade, de har steg eller delmål som är lätt överskådliga för användaren/kunden. Genom tjänsterna uppnås resultat som är motiverande för kunden att ta i bruk på grund av att de ger konkret nytta. Verktygen som används i tjänsterna är inspirerande, involverande och lockar till förändring genom att bryta mönster. Tack vare att tjänsterna är baserade på genomförande tillsammans med kunden istället för åt kunden ökar kundens kunskap kring utvecklingsfrågor samt motivationen att implementera resultaten.

Tjänsterna stöds av kompletterande aktiviteter och evenemang vars syfte är att höja synligheten, intresset och förståelsen för innovations- och utvecklingsverksamhet

2.2. Nyskapande och innovativ atmosfär i regionen

Tack vare innovationstjänster, som svarar på regionala utvecklingsbehov från individ till företags- och organisationsnivå, gror intresset för nyskapande verksamhet och förståelsen för innovationsfrågors konkreta betydelse stiger. Med hjälp av händelser, som storeevenemanget Innovationsfabriken och väckande aktiviteter och jippon i samband med lokala händelser som t.ex. Jakobs Dagar, väcks allmänheten att delta i nyskapande verksamhet och utveckling av regionen.

Det finns också en beställning att, inom ramen för projekt Gnistrum, påverka utvecklingen av större regionala helheter och intressen ur ett nyskapande och förändringsdrivande perspektiv.

Intresset för regionala innovationsfrågor väcks hos framtida kunder och allmänheten genom ett jordnära och inspirerande språk som genomsyrar all kommunikation i projektet. Informationsmaterialet är anpassat enligt målgrupp. Förutom att språk i form av text och tal är anpassat till målgruppen är det också viktigt att videomaterial tas med som ett kommunikationsmedel. Genom att spela in föreläsningar, processer, intervjuer och jippon i videoformat dokumenteras händelser på ett sätt som inte är möjligt i text. Valda bitar sprids ut till en större allmänhet genom till exempel Youtube och på det här sättet blir fler delaktiga av händelserna.

3 Projektinnehåll

Projektinnehållet består, förutom huvuddelarna kartläggning, nätverk, tjänster och evenemang, också av en ständig utveckling av kunnandet inom området hos personal knuten till projektet samt utnyttjande och utveckling av regionala, nationella och internationella nätverk. T.ex. KOKO-programmets Innovationsnätverk utnyttjas för både kunskapstillförsel och nätverksbyggande genom bl.a. Innoventurer-utbildningen.

3.1. Kartläggning

Projektet kartlägger det exakta förändringsbehovet hos utvecklingsbara företag, organisationer och individer genom intervjuer. Genom kartläggning och positiv diskussion öppnas potentiella kunders ögon för frågor som kunde vara utvecklingsbara hos dem själva, deras företag/organisation eller verksamhet. Intervjuobjekt engageras genom slumpmässiga val, kontakter samt av objektens eget intresse. Intervjun/kartläggningen ger möjlighet till att informera potentiella kunder om den kommande verksamheten och ger samtidigt konkret stöd till att finjustera tjänsterna att möta kundernas verkliga behov.

Kartläggningen kunde ta formen av en ”innovationsradar” där olika områden av företagsverksamheten går igenom för att slutligen ge en bild av företagets innovationsanlag och möjligheter till nyskapande. Genom att skapa en egen modell för innovationsradar produktifieras en kartläggningsmodell för mätande av företagets och organisationers förändringsbenägenhet i Jakobstadsregionen. Kartläggningsresultaten blir mät- och rapporterbara.

3.2. Innovationsnätverk

Ett innovationsnätverk bestående av olika ringar av aktörer, beroende av t.ex. aktivitetsnivå, fortsätter byggas fram under projektets gång. Nätverksmedlemmar kan involveras i sessioner, processer, forum, arbetsgrupper, evenemang o.s.v. beroende på deras intresseområden och kunskap.

Innovationstränarna, som knutits till det regionala innovationssamarbetet genom handledning i det förberedande projektet Konceptering av Jakobstadsregionens Gnistrum, blir en viktig del av innovationsnätverket. Innovationstränarna bildar en länk mellan Gnistrum/Concordia och sina respektive organisationer. Tränarna är också en del av kunskapsbanken som Gnistrum förvaltar och från vilken expertis kan utnyttjas i nyskapande aktiviteter i regionala, branschvisa, företags/organisationers så väl som individuella sammanhang.

En verksamhet, t.ex. i formen av en ”Innoklubb”, byggs upp för att fungera som ett samlande regionalt forum för nätverksmedlemmar och andra intresserad av ämnet. ”Klubben” fungerar som ett diskussionsforum och för ihop personer med det gemensamma intresset att utveckla sig själv, sin organisation och regionen. Inom ramen för verksamheten erbjuds medlemmarna intressant program som förkovrar medlemmarna i utvecklingsfrågor på ett individuellt plan men också hämtar substans till den fortsatta diskussionen om utveckling av Jakobstadsregionen i innovationsfrågor.

Klubb/nätverkstillfällen ordnas 2-3 gånger per år. Under ett klubb tillfälle behandlas ett tema med hjälp av ny information av en intressant föreläsare, bearbetning av temat med hjälp av metoder eller verktyg samt diskussion som för nätverksmedlemmarna närmare varandra. Varje tema för ett tillfälle är knutet till förändring och utveckling av regionen på ett sätt eller annat.

I innovationssammanhang stiger vanligtvis diskussionen om behovet av ett fysiskt eller virtuellt rum fram. Ett ”rum” som kunde fungera som verktyg och samlande ställe för informationspridning, nätverkssamarbete och verksamhet som stöder nyskapande i så väl affärs-, organisations- som individuell utveckling. Nätverket och ”Innoklubben” är också ett forum för utveckling av denna aspekt av innovationsfrämjande. Genom diskussion på bred skala i regionen nås konsensus om

vilken modell som är rätt för Jakobstadsregionen och med vilka samarbetsformer ett dylikt rum eller en plattform kunde tas fram.

3.3. Innovationstjänster

Tjänster som stöder problemlösning, förändringsbenägenhet och nyskapande verksamhet i regionen skapas och testas under projektets gång. Tjänsterna eller produkterna betjänar företag och organisationer men stöder också på ett personligt plan. Företagare, arbetstagare, arbetsgivare, föreningsaktiva, förtroendevalda och så vidare som använder sig av tjänsterna utvecklar förutom sin organisation också sig själv och Jakobstadsregionen.

En mikroklinikmodell hjälper kunden lösa problem med metoder som går på djupet av frågor knutna till exempel till lönsamhetsfrågor i företagande. Under ett mikroklinikmöte stöds kunden av en grupp på 2-3 personer specialiserade på aspekter som knyter till problemet. Kunden arbetar tillsammans med expertgruppen fram ett konkret svar på problemställningen användande fiskbensdiagram eller annan lämpad metod för analys och lösning. Genom diskussion och flera infallsvinklar, tack vare utökad involvering av personer och användning av effektiv metod, får kunden konkreta svar på sitt problem. Målet med mikrokliniken är att komma till roten av problemet med hjälp av ett bredare kunskapssamarbete. Mikrokliniken fungerar som ett komplement till samarbetet mellan kund och företagsrådgivare. Mikroklinikmodell testas under 2011-2012 för att, förutsatt att modellen visar goda resultat, också testas som en mobil variant under 2013. I samråd med lokala kommun- och byastrukturer testas den mobila mikrokliniken på ”pop-up” basis, d.v.s. den dyker upp för en begränsad tid t.ex. några timmar, nära invånare i byabutiker, bensinstationer o.s.v. Tanken är att snabbtesta modellen på problem som invånare kan ha och föra den här typen av problemlösning nära människors vardag. Den stationära mikroklinikmodellen införlivas vid goda resultat med Concordias övriga tjänster så att den stöder dem. Den mobila modellen testas i samråd med lokala aktörer för att visa på kreativa idéer på gräsrotsnivå för både lokala tjänstemän/beslutsfattare samt invånarna själva. Vid positiva resultat diskuteras om införande av dylika händelser på lokal nivå av dess egna aktörer, möjligtvis i samråd med Concordia.

Två tjänster i form av processer testas under projektets gång. En idé- eller organisationsprocess skall maximera deltagarnas tankar kring ett problem, fråga eller utmaning. Deltagarna har informationen inom sig och sin organisation/grupp men behöver strukturerad hjälp att få ut den och komma vidare med lösningar. Processen är tänkt som lösning då t.ex. olika avdelningar i en organisation behöver bli bättre på att arbeta tillsammans, och initierar förändring. En idéprocess sker med en kombination av metoder som väljs och planeras enligt behov och baserat på frågeställning. En del metoder är bekanta för deltagarna från förr men genom rätt kombination av metoder, rätt atmosfär per metod (t.ex. pressande) och en uppmuntrande och bekräftande stämning demonstreras att ett effektivare resultat nås än genom att använda metoder på måfå. En flexibel process byggs upp och testas med varierande grupper och problemställningar. Genom testning med olika upplägg och målgrupper under 2011-2013, ca 3-4 gånger per år, evalueras arbetssättet ständigt. Vid positiva resultat så som nöjda processdeltagare, rekommendationer av processen och i allmänhet positiv respons kan Concordia, och varför inte även deltagare i ”nätverket”, börja erbjuda tjänsten för intresserade organisationer i regionen efter 2013.

I en nyskapande och innovationsinspirerad process är fokus på att skapa någonting nytt, bli bättre på något specifikt etc. Ny information från mindre bekanta men relevanta kunskapsområden kan hämtas in i processen för att stöda det kreativa arbetet. Den nya informationen kan komma från en expert, en representant från helt annan ”bransch” eller t.o.m. en kundgrupp. Nyckeln i processen är att kunna omsätta den nya informationen i praktiken och använda den för att skapa någonting nytt genom att metodiskt bearbeta den. Den nyhetsinspirerande processen är främst riktad mot organisationer med tanke att stöda kommersiell utveckling. Utvecklingsmålet eller problemställningen kräver i det här fallen ett något grundligare arbete och väntas kunna testas 1-2 gånger per år under 2012-2013. Processen införs i Concordias tjänstesortiment om tillräcklig kunskap fås i genomförande av dylika processer och responsen och fortsatt efterfrågan är positiv.

Med hjälp av tjänsterna och genom dem en ökad användning av kreativa arbetsmetoder blir vanan större i regionen att arbeta på ett mer konstruktivt, förändringsdrivande och målinriktat sätt.

3.4. Evenemang och jippon

Ett större evenemang t.ex. i formen av en ”innovationsfabrik” testas i Jakobstadsregionen under projektets gång. Innovationsfabriken är ett evenemang som ger synlighet åt innovationsfrågor och nyskapande arbetssätt genom ett mera showmässigt grepp. Innovationsfabrik kan till exempel betyda att en varierande grupp individer/företag pröva på sin idé, uppfinning, vara eller sitt koncept under en händelse, t.ex. under 24 h. Händelsen sker under tidspress. Den består av flera arbetsmoment där experter på olika områden kopplas in. Deltagarna kan testas genom att publik involveras eller t.o.m. genom improvisation av en amatörskådespelargrupp. Tanken är att traditionella sätt att skapa produkter bryts och att också omöjliga idéer får en chans. Evenemanget sker i samarbete med en bred samling regionala och nationella aktörer. En version av en innovationsfabrik ordnas i Jakobstadsregionen 2012 i testnings- och uppmärksamhetsväckande syfte. Beroende på resultaten arrangeras en innovationsfabrik på nytt 2013 som vid behov är omarbetad till sin form av erfarenheterna från den första fabriken. Av lärdomarna av fabriksmodellstestningen evalueras nyttan, synligheten och genomförbarheten för att beslut om fortsättning kan nås.

Uppkomsten av nya företagsidéer stöds genom att i samarbete med Avanso ordna t.ex. en idétävling. Det här uppmuntrar till nytt innovativt företagande.

Jippon eller mindre händelser ordnas året om, 2011-2013, och på olika platser i regionen för att ge synlighet åt innovationsfrågor, väcka intresse för nyskapande och marknadsföra projektets tjänster och händelser. Jippon i samarbete mellan Concordia och andra aktörer förbättrar också samarbetskulturen och ger en ytterligare dimension till nätverksarbetet. Roliga, kreativt uppmuntrande jippon ordnas i samband med olika folkfester och kan vara knutet till kreativitet i många olika teman, matlagning, lådbilsrally, tjärbränning o.s.v. Aktiviteterna kan ske antingen fysiskt på plats eller genom virtuella händelser, tävling o.dyl., på t.ex. Facebook och Youtube. Jippona ger en möjlighet att testa metoder, så som t.ex. ”crowd accelerated innovation” med en mer humoristisk dimension.